

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXXIV. Cùm olim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

si dicatur cum irregularitate seu inhabilitate electus aut promotus ad beneficium.

3° Not. III. Laici, immò etiam mulieres possunt esse testes contra Clericum, si agatur de crimine vel impedimento per modum exceptionis, vt aliquis amoveatur à beneficio tanquam inhabilis seu non canonicè electus, vel promotus. ita *Innoc. hic. & gl. communiter recepta verb. Fœmina. & dixi in cap. 3. hoc tit.*

4° Not. IV. Iudex delegatus Ecclesiasticus contra quoscunque etiam laicos si jurisdictioni delegantis in spiritualibus subiecti sunt, censuram ferre potest, quando eius jurisdictionem impedire conantur, vt hîc apparet & habetur in *cap. Ex literis. 29. de offic. deleg.*

5° Not. V. Clericus in sacris, si cum viduâ matrimonium quamvis invalidè contrahat, eamque cognoscat, bigamiam similitudinariam & irregularitatem contrahit, iuxta *cap. ult. De bigam.*

6° Not. VI. Qui à sumo Pontifice per sententiam suspensus vel excommunicatus est, non potest ab alio absque speciali eius licentiâ absolui, idemq; dicendum est, si quicunque Prælatus in aliquem censuram tulerit per sententiam particularem, quòd absolui non possit, nisi ab auctore censuræ aut eiusdem delegato vel successore vel superiore, vt docui *lib. 1. Th. mor. tr. 5. p. 1. cap. 7. n. 2.*

CAPITVLVM XXXIV.

Cum olim.

PARAPHRASIS.

Archidiaconus Ecclesiæ Menensis mouebat quæstionem Archiepiscopo Cantuariensi super statu dictæ Ecclesiæ, dicebat enim eam esse Archiepiscopalem, idèoque non subiectam Cantuariensi, quare Innoc. III. citauit Archiepiscopum, vt per se, vel per Procuratorem Romæ se sisteret, cum autem ille non paruisset, causam iudicibus delegauit hac formâ: si Archiepiscopus Archidiaconum per legitimam exceptionem repellere non possit, vt partibus, vel

earum procuratoribus, si id fieri possit, ad locum securum atque idoneum convocatis, ac lite contestatâ, testes quos Archiepiscopus in Angliâ & Archidiaconus in Valliâ produxerit, recipi curent, sin autem Archiepiscopus post legitimam citationem nec per se, nec per Procuratorem idoneum comparere voluerit, litemque contestari, tum ipsimet iudices testes maximè senes ac valetudinarios ab Archidiacono productos, remotâ appellatione, recipiant, & depositiones eorum cõscriptas ad sedem Apostolicam mittant, ac partibus terminum peremptorium statuunt, intra quem per se, vel per Procuratorem Pontifici se præsentibus exhibere debeant ad sententiam definitiuam audiendam.

SUMMARIUM.

1. Episcopo iura Ecclesiæ negligente, neque Capitulo se interponente, quilibet eius Ecclesiæ Clericus (etiam sine mandato) ad agendum admittitur, maximo Archidiaconus.
2. In causa liberali testes propter contumaciam absentis recipi possunt, etiam lite non contestatâ.
3. Receptis contra contumacem testibus, iterum citandus est, & quidem peremptoriè ad sententiam audiendam.

NOT. I. Si Episcopus iura Ecclesiæ perdat, aut recuperare negligat, neque Capitulum se interponat, tum alius quilibet Ecclesiæ eiusdem Clericus ad agendum admittitur, etiam sine mandato, cum ipsius interesse censeatur. ita *gl. hic. verb. Per exceptionem. Innoc. Abbas n. 6. Imola not. 1. Felinus n. 2. & sumitur ex cap. Non liceat. 20. causa 12. q. 12. c. Dilecti. vbi id docui not. 1. de maiori-tate.* Maximè autem ad Archidiaconum pertinet agere pro iuribus Ecclesiæ, si de Episcopi & Capituli negligentia cognitum sit, cum ille in Ecclesiâ qualibet spectato communi jure, maximam post Episcopum jurisdictionem obtineat, vt dixi *lib. 1. decret. tit. de off. Archidiaconi.*

Accedit, quòd in casu huius capituli agebatur de statu Ecclesiæ Menensis, num Ecclesiæ Metropolitanæ subiecta esse debeat, an verò libera; at verò in causa liberali (id est, si agatur de statu libertatis) in defectum eius, cuius propriè interest, & coniunctos ad agendum admittendos esse constat ex l. 1. & seq. ff. De causâ liberali. ex arg. cit. c. Non liceat; si enim pro recuperandâ re Ecclesiæ malè alienatâ quilibet Clericus agere potest, multò magis pro personarum libertate recuperandâ, uti hîc *Abbas argumentatur n. 5.*

2 Not. II. In causâ liberali, si videlicet agatur de statu hominis aut Ecclesiæ, num sit libera, an subiecta, testes propter contumaciam Rei absentis recipi possunt etiam lite non contestatâ. ita *Immola hîc. n. 2. Felinus n. 6. Baldus in l. 1. De testibus, & alij fermè communiter.*

3 Not. III. Si contra contumacem testes recepti sint in eius absentia, iterum citari debet, & quidem peremptoriè ad audiendam sententiam definitivam, quâ de re *Fel. n. not. ult.*

CAPITULUM XXXV.

Ex tenore.

PARAPHRASIS.

Causam matrimonialem inter militem & mulierem commisit Papa iudicibus, coram his mulier allegavit, quòd miles post præstitum corporale iuramentum contrahendi matrimonij, eam carnaliter cognoverit, & in domum suam traduxerit, miles verò ista negavit, adiciens etsi vera essent, non posse tamen consistere matrimonium cum ea muliere, quâdoquidem ipse prius aliam duxerit, quæ adhuc vivat. Super hoc auditis testib⁹, qui ex parte militis, producti erant, eorum depositiones testabantur, quòd alteram illam mulierè ante festum Purificationis solenniter duxerit. quare cum à muliere hâc actrice producti testes deponerent, quòd in paschali septimanâ iuramentum de eâ ducendâ præstitum esset, ideò miles ab huius petitione se absolvi petiuit. Veruntamen ex parte huius mulieris, replicatum

fuit, quòd eo ipso tempore & ante id tempus, quo cum alterâ muliere contraxisset perhibetur, miles fuerit in Eboracensi provinciâ commoratus, cum tamè testes ipsius deposuerint, longè extra provinciâ id actum fuisse, determinantes tempus & locû, & hanc explicationem ac depositionum reprobationè mulier probare parata erat, sed miles ex adverso triplicavit, cum testium depositiones publicatæ sint, productioni testium amplius locum non esse; his ita relatis, Innocentius III. ipse respondit, non obstante publicatione, testes mulieris audiendos esse.

SUMMARIUM.

1. Matrimonium clandestinum olim validum erat.
2. Allegans suam propriam turpitudinem ordinariè non auditur, nisi vertatur periculum anima, vel Ecclesia aut alterum Reipublicæ.
3. Testes restringentes factum ad certum locum & tempus, indirectè reprobari possunt per alios testes.
4. Et primò quidem etiam post publicatas attestations, si ex ijs primùm reprobandi facultas acquisita est.
5. Secundò, licet plures sint illorum testes, possunt ij per duos integros indirectè reprobari.

Not. I. Matrimonium clandestinum olim validum erat, & præsumebatur contractum, si post sponsalia de futuro copula carnalis inter sponfos intervenerit.

Not. II. Licet ordinariè aliquis non audiatur allegans propriam turpitudinem, uti docet *gl. recepta in c. Cum super. 5. de concess. præbenda. verb. Possè.* Excipi tamen debet nisi vertatur periculum animæ, ut hîc, vel periculum Ecclesiæ alteriusvè reipublicæ, uti docui *lib. 3. Th. mor. Tract. 4. cap. 10. n. 4. §. Quod si.*

Not. III. Testes restringentes seu determinantes factum certo loco ac tempore, ab adversâ parte reprobari possunt indirectè per alios testes testificantes, quòd vel is, qui id fecisse dicitur, aut testes qui se vidisse aut alibi